

Notă informativă

la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră, ciclul II (2022-2027)

Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Autorul proiectului hotărârii de Guvern este Ministerul Mediului cu asistența experților în cadrul proiectului regional „Inițiativa pentru apă a Uniunii Europene Plus” (EUWI+) pentru țările Parteneriatului Estic, susținut financiar de Uniunea Europeană.

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră (în continuare Program), ciclul II (2022-2027) a fost elaborat în baza:

1. Articolului 19 din Legea apelor nr. 272/2011 privind revizuirea Programelor de gestionare a districtelor bazinelor hidrografice la fiecare 6 ani.

Hotărârea Guvernului nr. 866/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de elaborare și de revizuire a Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic, elaborată întru executarea Legii apelor nr. 272/2011, stabilește revizuirea acestuia la fiecare 6 ani.

2. Angajamentului Republicii Moldova, fiind parte a Convenției privind cooperarea pentru protecția și dezvoltarea durabilă a fluviului Dunărea (Sofia, 1994) ratificată de Republica Moldova în 1999 prin Decizia Parlamentară nr. 323/1999) de a coopera sub egida Comisiei Internaționale pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR) privind punerea în aplicare a Directivei Cadru privind Apa 2000/60/CE pentru acele părți ale teritoriilor lor care se încadrează în bazinul fluviului Dunărea.

Recent, al treilea Plan de Management al bazinului fluviului Dunărea a fost aprobat cu termen de implementare 2022-2027. În acest context, în scopul sincronizării implementării Planurilor bazinelor hidrografice cu țările Dunărene Republica Moldova a elaborat ciclul 2 al Programului menționat.

Menționăm, că în planul de acțiuni al Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră pentru ciclul I (2018-2023) au fost stabilite măsuri doar până în anul 2020, fiind neacoperiți următorii 3 ani ai planului.

Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră, ciclul II (2022-2027) va contribui la:

- realizarea Țintei 6 al Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă privind asigurarea disponibilității și managementul durabil al resurselor de apă pentru toți;

- realizarea OBIECTIVUL GENERAL 10 din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030” „Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur” - Obiectiv specific 10.6 gestionarea integrată a resursei de apă la toate nivelurile, inclusiv prin cooperarea transfrontalieră.

- îmbunătățirea monitoringului apelor de suprafață și subterane în scopul aprecierii gradului de calitate a resurselor de apă;

- extinderea ecosistemelor acvatice, inclusiv a zonelor destinate protecției speciilor acvatice de importanță economică, care contribuie la menținerea biodiversității și pentru gestionarea durabilă a resurselor de apă;

- reducerea surselor de poluare punctiforme și difuze, în special a nitraților proveniți din activități agricole, care poluează și eutrofizează corpurile de apă și diminuează potabilitatea apei;

- adaptarea consumului de apă la schimbările climatice, în special gestionarea corectă și durabilă a resursei de apă în condiții de secetă și inundații.

- extinderea/reabilitarea/construcția sistemelor de alimentarea cu apă și de canalizare/sanitație, în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață a populației;

- gestionarea apelor pluviale în vederea atenuării riscului de inundații și ca o alternativă în remedierea deficitului de apă pe timp de secetă.

Documentul de politică a fost elaborat în strictă conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul dat nu transpune directivele europene întru armonizarea legislației naționale.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră, ciclul II (2022-2027) prevede:

- descrierea problemelor existente privind calitatea și cantitatea apelor și acțiuni de soluționare a acestora;
- stabilirea obiectivelor pentru reducerea poluării corpurilor de apă și menținerea stării ecologice a acestora, îmbunătățirea sănătății populației, diminuarea presiunilor generate de alterările hidromorfologice și adaptarea la schimbările climatice (gestionarea corectă a secetei, inundațiilor și apelor pluviale);
- aplicarea bunelor practici agricole împotriva poluării cu nitrați din terenurile agricole;
- dezvoltarea platformei de gestionare a datelor și cadrului normativ și instituțional;
- monitorizarea zonelor protejate, pentru a asigura prevenirea deteriorării calității apei, întreținerea și conservarea speciilor ce viețuiesc în aceste zone și minimizarea impactului antropic în aceste zone;

Realizarea măsurilor prevăzute în Program vor asigura:

- atingerea stării ecologice și chimice bune, în special pentru corpurile de apă puternic modificate și artificiale pentru apele de suprafață;
- atingerea stării chimice și cantitative bune pentru apele subterane.

Sunt incluse elemente noi privind managementul apelor pluviale și managementul secetei.

Fundamentarea economico - financiară

Costul total al măsurilor selectate pentru implementare se estimează la circa 242 milioane lei. Majoritatea acțiunilor planificate au fost analizate în termeni de politici, drepturi și taxe financiare utilizate pentru implementare, repartizarea lor pe sectoare, indiferent dacă acestea sunt de bază sau suplimentare și când sunt planificate să devină operaționale.

Mijloace financiare sunt stabilite pentru Obiectivul general 1:

- Din Fondul Ecologic Național pentru anul 2022 sunt prevăzute –circa 39 milioane lei. Costul total pentru implementarea proiectelor aprobate din mijloacele fondului constituie - 424 321 mii lei.
- Din Fondul Național de Dezvoltare Regională pentru perioada 2022-2024 sunt planificate în conformitate cu Documentul Unic de Program (DUP) - circa 203 milioane lei Proiectele prevăd construcția/reconstrucția și extinderea sistemului de canalizare și a stațiilor de epurare a apelor uzate în 38 localități (9 orașe și 29 localități rurale). Termenul de executare a DUP poate fi extins în baza hotărârii de Guvern. Din mijloacele fondului sunt prevăzute – 183 204 mii lei, contribuția Administrațiilor Publice Locale și partenerilor de dezvoltare – 19 783 mii lei.

Elaborarea Proiectului secțiunii specializate a Planului de amenajare a teritoriului național Apă și Sanitație prezintă o prioritate, care va permite realizarea Directivei 91/271/CEE privind tratarea apelor uzate urbane, care are ca obiectiv protejarea mediului împotriva deteriorării datorate evacuărilor de ape uzate menajere și industriale.

Specialiștii ministerului și instituțiilor de resort cu atribuții și tangență în domeniul apelor vor asigura activitățile legate de elaborarea și revizuirea cadrului normativ, vor realiza cursuri și seminare de instruire, campanii de informare privind politicile naționale de dezvoltare a districtului bazinului hidrografic

Dunărea - Prut și Marea Neagră și vor aplica la programele de asistență externă în scopul soluționării problemelor depistate, care nu au acoperire financiară. Temele de solicitare se vor referi la:

- Restabilirea și menținerea ecosistemelor lacustre din lunca Prutului de Jos (Manta, Belevu), parte componentă a zonei umede RAMSAR.

- Instruirea agenților economici/fermierilor privind aplicarea Codului de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole.

- Creșterea gradului de conștientizare privind gestionarea apelor pluviale și crearea bazinelor de acumulare a apei din precipitații.

- Delimitarea și împădurirea fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă.

- Efectuarea modelării cu ajutorul softului MONERIS în scopul determinării poluării cu nitrați de pe terenurile agricole.

- Actualizarea delimitării (revizuirea) zonelor vulnerabile la nitrați proveniți din surse agricole conform Metodologiei de identificare și desemnare a zonelor vulnerabile la nitrați și a zonelor sensibile la nutrienți, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 736/2020.

- Cercetări pentru evaluarea efectelor actuale și posibile ale schimbărilor climatice asupra corpurilor de apă.

- Elaborarea planurilor teritoriale de gestionare a riscului de inundații în zonele prioritare, zone de risc potențial semnificativ de inundații.

- Crearea și refacerea zonelor umede.

- Achiziționarea echipamentelor pentru măsurarea debitelor de apă la viituri, echipamentelor pentru monitorizarea corpurilor de apă de suprafață, utilaj hidrometric manual, automatizat și de laborator pentru posturi nou create.

- Echiparea a 14 fântâni de apă freatică selectate cu logere automate și echipamente moderne de prelevare a probelor.

La Subprogramul 5108 „Sisteme de irigare și desecare” pentru anul 2022 sunt aprobate mijloace financiare în sumă de 10 422,5 mii lei, dintre care pentru exploatarea sistemelor de irigare – 7 222,5 mii lei, iar pentru reglementarea, controlul și gestionarea resurselor acvatice – 3 200,0 mii lei. Aceste sume se referă la ambele districte a bazinelor hidrografice Nistru și Dunărea – Prut și Marea Neagră.

În cadrul districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră sunt estimate pentru reconstrucția digurilor de protecție contra inundații în anul 2023 – 15 773,46 mii lei, în anul 2024 – 16 693,45 mii lei, respectiv în localitățile:

Nr	Localitatea	Estimat 2023, mii lei	Estimat 2024, mii lei
1.	s. Leușeni – Cotul Morii – Nemțeni, r. Hîncești	7000,0	7000,0
2.	s. Dancu – Leușeni, r. Hîncești		3175,98
3.	Polderul nr.2 din r. Cantemir	8773,46	6517,47

Alocarea investițiilor și susținerea financiară pentru realizarea acestor măsuri este importantă pentru ameliorarea stării ecologice în disctricul bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră.

Totodată, măsurile ce țin de întărirea capacităților instituționale necesită a fi realizate cu asistența internațională, ținînd cont de experiența în aplicarea standardelor europene.

Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră, ciclul II (2022-2027) este un act normativ finit și nu necesită elaborarea actelor normative noi.

Avizarea și consultarea publică a proiectului

În temeiul Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră, ciclul II (2022-2027) a fost consultat cu părțile interesate.

În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice a fost elaborat Conceptul privind elaborarea ciclului II al Programului de gestionare a bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră (2022-2027) și consultat cu Cancelaria de Stat, urmare plasat pe pagina web a ministerului.

Primul exercițiu de consultare a reunit peste 50 de părți interesate locale, inclusiv, organizații sub-bazinale, utilizatori de apă rezidențiali și de afaceri, comunitatea științifică, ONG-uri, jurnaliști și experți - căutând soluții cu privire la principalele provocări pentru a garanta calitatea apei, utilizarea resurselor de apă, asigurarea populației cu apă potabilă, reducerea poluării și asigurarea sănătății oamenilor.

Cu suportul experților Centrului Național de Mediu (CNM) în anul 2019 au fost organizate 5 consultări publice în 5 raioane: Edineț, Hîncești, Fălești, Comrat și Cahul cu participarea a peste 170 de persoane, primari, reprezentanți ai Consiliului Raional, Inspecția pentru Protecția Mediului, Centrul de Sănătate Public, utilizatorii de apă, ONG-uri, etc.

O campanie de informare a fost lansată în mai 2020 și a durat până în septembrie 2020. Obiectivul a fost oferirea publicului materiale de informare mai cuprinzătoare despre Program și de a trezi interesul pentru consultarea publică. Au fost pregătite:

- O serie de materiale vizuale din categoria „Știați că...” referitoare la informații generale despre bazinul hidrografic au fost publicate pe pagina de Facebook a CNM;
- O serie de infografice, care rezumă principalele rezultate ale fiecărui capitol al Programului, au fost dezvoltate și postate online pe pagina de Facebook a CNM:

Canalele de diseminare sunt: Pagina de Facebook, web-site Agenției „Apele Moldovei”, Pagina de Facebook a CNM, Web-site EUWI+ și pagina de Facebook.

În al doilea exercițiu de consultare a fost elaborat un chestionar pentru a reflecta opinii publice mai largi cu privire la planul de măsuri propus. Chestionarele au fost diseminate prin intermediul site-ului oficial al Agenției „Apele Moldovei”, al site-ului oficial al proiectului EUWI + și al rețelelor sociale ale CNM. Totodată, chestionarele au fost distribuite tuturor participanților în cadrul celei de-a doua rundă de ședințe de consultare publică pentru acest Program desfășurate la Briceni, Bălți, Nisporeni și Hîncești în perioada 15 și 19 septembrie 2020. În total au fost examinate 84 chestionare, din ele profilul sociologic al respondentului este majoritatea bărbaților (62%), cu vârsta cuprinsă între 36-45 (78%) și care lucrează ca funcționar public la agenția de stat sau autoritățile locale (72%). 64% dintre respondenți - 54 de persoane - sunt total de acord cu măsurile propuse în proiectul Programului, alte 29% sunt de acord parțial. Nici un respondent nu a răspuns „deloc” la întrebarea „sunteți de acord cu măsurile propuse?”.

Trei probleme principale din acest bazin hidrografic, conform respondentului, se referă la deversarea apei uzate neepurate (21%), la eliminarea deșeurilor pe malurile râurilor (20% din răspunsuri), iar a treia este impactul schimbărilor climatice asupra resurselor de apă (17%). O mare prioritate a fost acordată de o majoritate a respondenților (peste 60%) unor măsuri precum:

- construirea/extinderea și modernizarea sistemelor de canalizare (81%);
- construirea unei noi stații de epurare a apelor uzate;
- controlul surselor de poluare industrială (66%).

- construirea/reabilitarea rețelei de canalizare (61%) pentru a preveni deteriorarea calității apei din sursa punctiformă de poluare (presiuni urbane: deversarea apelor uzate neepurate, stocarea deșeurilor solide pe malurile râurilor).

Un număr de respondenți (peste 30%) au acordat cea mai mică prioritate următoarelor măsuri:

- acțiuni de verificare (control) de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului a deversării apelor uzate în râuri (40%);
- construirea sistemelor individuale de epurare a apelor uzate pentru zone cu o populație mică (39%);
- introducerea unui sistem financiar eficient pentru colectarea și epurarea apelor uzate (recuperarea costurilor) (36%).

Aceste consultări au avut loc în perioada 15 septembrie 2020 la Briceni cu participanți din raioanele Briceni, Edineț, Fălești, Glodeni, Rîșcani, mun. Bălți și 19 septembrie 2020 la Nisporeni cu participanți din raioanele Nisporeni și Ungheni, la Hîncești cu participanți din raioanele Hîncești și Leova.

Ponderea de propuneri în cadrul consultărilor au prezentat eficiența joasă a stațiilor de epurare a apelor uzate și lipsa rețelelor de canalizare, circa 80%, care au fost evaluate și stabilite în măsurile planului de acțiuni.

Proiectul Programului a fost discutat și aprobat la ședința Comitetului Districtului bazinului hidrografic Dunărea - Prut și Marea Neagră pe 26 mai 2021.

Urmare înregistrării și aprobării la ședința secretarilor generali de stat proiectul Programului va fi avizat de autoritățile și instituțiile care au tangență la domeniul apelor.

Secretar de stat

Iordanca-Rodica IORDANOV